„Coppelia" pleacă de la Operă

(Grigore Constantinescu – 19 aprilie 2007)

Dintr-o creaţie cu numeroase lucrări, Leo Delibes a rămas, prin două titluri, baletul **Coppélia** şi opera **Lakmé** un nume permanent prezent pe afişele stagiunilor teatrelor muzicale.

Opera Română a pierdut, cu aproape două decenii în urmă, reprezentaţiile cu **Lakmé**, în care străluciseră vedete ca Magda Ianculescu sau Silvia Voinea, din lipsă de... tenori.

Recent, s-a şters de pe repertoriul curent şi **Coppélia**, de data aceasta din cauze de rea sau greşită intenţie, conflict de interese, în aplicarea drepturilor de autor pentru coregrafie.

Aflând despre acest nefericit eveniment, am urmărit ultimul spectacol, desfăşurat în 18 martie 2007, sub bagheta lui Răzvan Cernat şi având în distribuţie, pentru rolurile principale, artişti de prim rang ai companiei de balet de la Opera Naţională – Cristina Opincaru (Swanilda), Vlad Toader (Franz) şi Cătălin Caracaş (Coppelius). Privind derularea frumoasei povestiri a cărei muzică şi-a autentificat rezistenţa la erodările timpului şi rutinei (o înregistrare celebră este semnată de Karajan), am înţeles şi dreptul la permanenţă al acestui giuvaer de dans clasic francez. Este vorba de un autentic „abecedar" al artei şi coregrafiei secolului XIX, în care tradiţia îmbină divertisment şi acţiune dansantă, într-o veritabilă antologie de formule consacrate, a căror finisare aparţine ascensiunii baletului parizian până la Diaghilev-Stravinski. Fără a cunoaşte în mod convingător această etapă, cultura noastră în lumea dansului poate rămâne lipsită de fundamentări şi, prin aceasta, incompletă, cu toate urmările de rigoare. Să mai adăugăm, ca nuanţă afectivă pentru **Coppélia**, că multe destine de interprete au avut la începuturile lor argumentul de entuziasm pentru dans pornind de la întâlnirea cu acest spectacol, atrăgător prin estetica sa accesibilă.

Revenind la istoria românească a montării baletului **Coppélia**, rememorăm câteva repere. Cortina s-a ridicat prima oară în 10 ianuarie 1954, într-o realizare semnată de coregraful Anton Romanowski, cu decoruri de M. Rubinger, costume de Mac Constantinescu, la pupitru fiind Egizzio Massini; principalele roluri erau interpretate de Sanda Orleanu Jar (Swanilda), Gelu Matei (Franz) şi Stere Popescu (Coppelius). Seria reprezentaţiilor în matinee duminicale a fost aproape neîntreruptă până la cea de a doua versiune, din 9 februarie 1975, reprezentând o refacere a coregrafiei prin adăugiri şi actualizări regizorale semnate de Oleg Danovski, spectacol existent în următoarele decenii tot cu o permanenţă a reprezentaţiilor până la decizia „fatală" din luna martie 2006; la a doua premieră dansaseră Ileana Iliescu, Gheorghe Cotovelea, Bojidar Petrov, sub bagheta dirijorului Cornel Trăilescu. Recunoscând şi acum valoarea spectacolului, am căutat raţiunile renunţării la el.

Explicaţia repetă ceea ce s-a constatat deja pentru cazul cu **Lacul lebedelor**. Moştenitorii maestrului, Gabriela Danovski şi fiul, au pus în discuţie drepturile succesorale ale semnăturii coregrafului, solicitând din nou condiţii materiale greu de acceptat, pentru păstrarea titlului pe afiş. Dacă la **Lacul lebedelor**, autenticitatea creaţiei se referea la două din cele patru acte ale montării, în cazul **Coppéliei**, relaţia nu mai este legată de vecinătatea lui Marius Petipa, ci de cea a unui artist care l-a precedat pe Oleg Danovski pe scena bucureşteană, maestrul Anton Romanowski. Constatăm deci că filiera este de o natură diferită.

Care este câștigul artistic și care este paguba materială în această situație? Neîndoios, se poate vorbi mai degrabă de o pagubă artistică repertorială și de nici un câștig material, deoarece Opera Națională nu este singurul teatru muzical care a renunțat la semnătura testamentară a lui Oleg Danovski, condamnat astfel la o nedreaptă şi dramatică uitare. Să ne amintim oare de o străveche zicală, **Cui prodest**?